

MISSION KOLD KRIG

LÆRERVEJLEDNING

Introduktion.....	2
Undervisningsforløbets struktur	3
Oversigt over materialer.....	3
Faglige mål m.m.....	3
Booking.....	4
Sted.....	4
Yderligere spørgsmål?	4
Feedback.....	4
Lærerressourcer	5
Lærervejledning til før- og efteropgaver	5
Baggrundsviden om Mission Kold Krig og den kolde krig.....	5
Undervisningsmaterialer	11
Praktiske forberedelser	11
Føropgaver.....	11
1. Introduktionsfilm.....	11
2. Inddeling i grupper	11
3. Gruppearbejde med spørgsmål til den kolde krig.....	11
4. Se film	14
Efteropgaver	14
1. Refleksionsøvelse	14
2. Gruppearbejde med spørgsmål til Trumandoktrinen	15
3. Arbejde med en sang om spionage	16
4. Dilemmaspil om Cubakrisen	17



MISSION KOLD KRIG

INTRODUKTION

Kære lærer,

Dine elever skal spille Mission Kold Krig!

Dine opgaver før rollespillet:

- **Del i seks hold:** Inden I ankommer skal du dele eleverne ind i seks samfundsgrupper. Find info længere nede i dette materiale
- **Holddeltagere:** Spillet kan gennemføres med minimum en elev i hver gruppe og maks. fem elever i hver gruppe. Der skal være nogenlunde lige mange elever i hver gruppe
- **Del holdbeskrivelser ud:** Forbered eleverne på spillet med holdbeskrivelserne, som findes i bekræftelsesmailen. Her skal hvert hold læse hvad spillet går ud på og om deres roller.

Dine opgaver under rollespillet:

- Vi forventer, at du er aktiv og støtter dine elever undervejs
- Hjælp med at skærpe elevernes fokus på de opgaver og oplysninger som bliver givet. Tiden skal styres hårdt, så hjælp underviseren med at skabe et effektivt flow undervejs i hele spillet f.eks. ved at hjælpe eleverne tilbage efter runderne

Efter rollespillet:

- Konsolider rollespillet ift. den forudgående og videre undervisning
- I lærervejledning, før- og efteropgaver kan du finde materialer som kan udfolde jeres besøg i en faglig ramme

Skoletjenesten Københavns Befæstning har samlet en række forslag til før- og efteropgaver i denne vejledning. Materialet er tænkt som inspiration til din undervisning i forbindelse med et besøg i Ejbybunkeren.

Lærervejledningen indeholder også en tidslinje og leksikale opslag, der kan klæde dig på til at undervise i den kolde krig før og efter besøget. Teksterne kan også benyttes til eleverne.

I samarbejde med gymnasielærer Dennis Borgvardt, har Skoletjenesten Københavns Befæstning desuden udviklet et 10-lektioners forløb om den kolde krig i historie A på STX, til fri afbenyttelse. I forløbsplanen er indlejret undervisningsmaterialer og et besøg til Mission Kold Krig i Ejbybunkeren.

Materialet er udviklet til brug i gymnasiet, men kan frit versioneres til brug i grundskolen eller på andre ungdomsuddannelser.

Materialet kan [findes og downloades her](#)



MISSION KOLD KRIG

Undervisningsforløbets struktur

Mission Kold Krig afvikles som et rollespil, hvor klassen i seks grupper udgør hhv. USA og Sovjetunionens politikere, militær og befolkning.

Målet med spillet er, at hvert hold får deres mærkesager stemt igennem, og derved kan bestemme om Cubakrisen får en fredelig udgang, eller om den ender med 3. verdenskrig. Altså en konstruktivistisk læringstilgang til historien, hvor eleverne er medskabende og hvor vi arbejder med historien i et kontrafaktisk lys.

Mission Kold Krig er et rollespil. Det betyder, at spillerne i Mission Kold Krig skal handle efter en anden persons holdninger og livsindstilling. Derfor må den enkelte elev sætte sig ind i netop rollens indstilling til konflikten. Rollespil er udfordrende for nogle, mens andre finder det helt naturligt. Derfor er spillet lavet sådan, at eleverne kan bruge rollespilelementerne i så høj grad, som de føler sig trygge ved det. De får alle kostumer, der indikerer hvilket hold de er på, og nogle af eleverne skal holde taler for deres sager.

Efter at have rammesat ideologiernes kamp og den kolde krigs begyndelse, udspiller rollespillet sig over tre runder:

1. I første runde skal de to supermagter ved hjælp af efterretninger placeret rundt omkring i Ejbybunkeren, danne sig et indtryk af modparten: Hvad tror vi, de er ude på? Hvilke oplysninger er til at stole på? Skal vi tage os i agt? Hvordan? Denne runde er med til at sikre at eleverne har et fælles afsæt og viden om cubakrisens elementer.
2. I anden runde mødes supermagterne om forhandlingsbordet: Kan politikere, militær og befolkninger enes om afspænding på tværs af landegrænser og offentligheder – eller ej?
3. I tredje runde har Sovjetunionen skudt et amerikansk overvågningsfly ned over Cuba og Ejbybunkeren emmer af nervøsitet. Det er tid til, at politikere mødes med politikere, militær med militær og befolkning med befolkning. Hvad tager de med til forhandlingsbordet? Og hvad tager de med hjem? Kan supermagterne opnå enighed mellem sine politikere, sit militær og sin befolkning om udfaldet af Cubakrisen: Altødelæggende krig eller skrøbelig fred?

3

Forløbet rundes af med en outro, hvor der åbnes op for elevernes perspektiver, en aktualisering af konflikten, samt "virkelighedens" slutning.

Oversigt over materialer

I dette materiale:

- Lærervejledning/lærerressourcer
- Før- og efteropgaver
- Praktiske oplysninger

Sendes i bekræftelsesmail efter booking:

- Rollebeskrivelser til de seks grupper
- Lærerbrev
- Praktiske oplysninger

Faglige mål m.m.

Klassetrin

- 7., 8., 9., 10. klasse

Fag



MISSION KOLD KRIG

- Historie
- Samfundsfag

Kompetenceområder i historie

- Kronologi og sammenhæng

Kompetenceområder i samfundsfag

- Politik

Læringsmål

- Det overordnede formål med forløbet er at omsætte abstrakte begreber omkring den kolde krig til en mere konkret, kropslig og erfaringsbaseret forståelse. Dette udmøntes bl.a. gennem Skoletjenesten Københavns Befæstnings dogmer
 - Oplevelse før oplysning
 - Historien er fysisk
 - Læring gennem fysisk bevægelse
 - Samarbejde

Fælles mål

- Historie
 - Eleven har viden om begivenheders forudsætninger, forløb og følger
 - Eleven kan forklare historiske forandrings påvirkning af samfund lokalt, regionalt og globalt
 - Eleven har viden om forandringer af samfund lokalt, regionalt og globalt
 - Eleven kan udlede forklaringer på historiske forhold og forløb ud fra historiske scenarier
 - Eleven kan redegøre for brug af fortiden i argumentation og handling
- Samfundsfag
 - Eleven kan identificere ideologisk indhold i politiske udsagn og beslutninger
 - Eleven har viden om politiske ideologier og grundholdninger

4

Booking

Varighed: 1 ½ time

Pris: Se pris i [onlinebookingen](#). Prisen afhænger af om din kommune har betalt for forløbet eller ej.

Maks. deltagere: 30 deltagere

Book her eller på <https://skoletjenesten.dk/tilbud/mission-kold-krig>

Sted

Ejbybunkeren, Jyllingevej 303, 2610 Rødovre

I bliver taget imod foran gitterporten ved bookingstart

Yderligere spørgsmål?

Telefon: 28 92 31 76

Mail: befaestningen@rk.dk

Feedback

Vi hører meget gerne om jeres oplevelser, ris og ros på befaestningen@rk.dk



MISSION KOLD KRIG

LÆRERRESSOURCER

Lærervejledning til før- og efteropgaver

Den kolde krig betegner tidsperioden fra 1946 til 1991, dvs. fra anden verdenskrigs afslutning til Sovjetunionens sammenbrud. Nogle betegner murens fald i 1989 som afslutningen.

Den kolde krig handlede om ideologi og magt. Verdens lande var delt i to ideologier: Sovjetunionen, Kina, Østtyskland og Cuba var inspireret af kommunisme eller socialisme, mens USA og Vesteuropa troede på kapitalisme eller liberalisme.

Winston Churchill er citeret for at kalde den fysiske deling af Europa for Jerntæppet - en grænse, der for mange var umulig at forcere

For at eleverne skal få et udbytte af rollespillet er det en fordel, at de ved noget om ideologier, og hvem der troede på hvad. De skal også vide lidt om atomkapløbet, og hvilken rolle Cuba spillede.

Elevopgaverne kan enten løses ved at søge på internettet eller ved at slå de forskellige ord og begreber op i opslagsværker eller historiebøger. Det kan være en god idé at stille opslagsværker til rådighed, da forberedelserne dermed kan træne eleverne i at benytte fagbøger.

Opgaverne bør kunne løses på enten én lektion, eller to lektioner hhv. før og efter forløbet – afhængig af elevernes egen forberedelse.

5

Baggrundsviden om Mission Kold Krig og den kolde krig

Overordnet gennemgang

Cubakrisen var det tætteste verden kom på en direkte konflikt mellem de to supermagter USA og Sovjetunionen under den kolde krig. I dette undervisningsforløb genopsætter vi krisen med eleverne i hovedrollerne som de to supermagter, og stiller spørgsmålet: Tør I deeskalere situationen eller bør I opruste med risiko for at udløse en ny verdenskrig? Ingen kender resultatet og spændingen stiger, efterhånden som krisen spidser til.

Under Anden verdenskrig stod supermagterne USA og Sovjetunionen sammen med England side om side i kampen mod Adolf Hitlers Tyskland. Sammen vandt de krigen og Nazi-Tyskland og dets allierede kapitulerede i 1945. Sammenholdet varede dog ikke ved. Gamle venner blev til nye fjender. Uenigheder om, hvilken ideologi der skabte den bedste verden, blussede op på ny.

I Sovjetunionen hyldede man kommunismen og landets leder Stalin, i USA hyldede man kapitalismen og demokratiet. De tidligere allierede stod i spidsen for hver deres blok af allierede lande og et jerntæppe delte Europa i Øst og Vest. Den kolde krig var begyndt.

Øst og Vest frygtede hinanden, og et omfattende våbenkapløb begyndte. Begge sider oprustede med nye og farlige våben: Atombomben og brintbomben. På begge sider håbede man på, at besiddelsen af de altødelæggende våben ville holde modstanderen fra at angribe.



MISSION KOLD KRIG

I 1961 opførte Sovjetunionens allierede, Østtyskland, en mur igennem det delte Tysklands hovedstad Berlin. Berlinmuren blev mere end noget andet et symbol på det jerntæppe, der frem til 1990'erne delte Europa i en østlig og vestlig blok.

Cubakrisen var den kolde krigs varmeste øjeblik. I 13 nervepirrende døgn i løbet af oktober 1962 vippede verden på grænsen af en atomkrig, da USA opdagede, at Sovjetunionen havde placeret langtrækkende missiler på Cuba. Begge parter gik i beredskab. Man klargjorde beskyttelsesrum, gjorde klar til at bruge atomvåben mod fjenden og hele verden holdt vejret. Alt afhang af den magtkamp præget af uvished, trusler og gensidig mistillid, som udspillede sig mellem præsident John F. Kennedy i Det hvide hus og præsident Nikita Khrusjtjov i Østblokkens Kreml.

I det kontrafaktiske spil, Mission Kold Krig, oplever eleverne ideologier, magtbalancer og politiske beslutninger på egen krop, når de som Øst- og Vestblokkens politikere, militær og civilbefolkninger står overfor hinanden i krisen og afsøger villigheden – og uviljen! – til at forhandle for en fredelig løsning.

Mission Kold Krig finder sted i Ejbybunkeren, der fra 1954-1971 fungerede som den skjulte og godt beskyttede operationscentral for Københavns Luftforsvar. Herfra skulle Danmarks suverænitet og hovedstaden forsvares i tilfælde af krig – uanset om våbnene var konventionelle, biologiske, kemiske eller atomare. Den pædagogiske og didaktiske tilrettelæggelse af læringsspillet er foretaget af Skoletjenesten Københavns Befæstning. Spillets gameplaystruktur er udviklet i samarbejde med Odysse A/S.

Punktvis gennemgang med udvalgte emner

Krigserklæringen – Trumandoktrinen

Der var to, der startede den kolde krig: USA og Sovjetunionen (USSR) eller som man sagde: Vesten og Østen, Den kapitalistiske verden og Den kommunistiske. Den kolde krig blev erklæret, da USA's præsident Truman i 1947 sagde: "Jeg mener, at det må være USA's politik at støtte frie folk, som gør modstand mod bevæbnede mindretalsforsøg på al undertrykkelse eller pres udefra". Dette kaldes Trumandoktrinen.

Af citatet fremgår det, at USA ville gribe ind i konflikter overalt i verden, hvor de anså demokratiet for truet. Dette betød, at USA ydede militær bistand til Grækenland i kampen mod kommunistiske grupper. Senere fulgte Korea, Vietnam, og andre steder.

Marshallhjælpen

Trumandoktrinen blev fulgt op af Marshallplanen. Med denne ville amerikanerne give penge til genopbygningen af det krigshærgede Europa. Marshallplanen var beregnet på hele Europa, og således også Østeuropa. Som USA havde regnet med, meldte Sovjetunionen og de østeuropæiske lande fra. Da USSR sagde nej, kom de til at fremstå som den skyldige i opdelingen af Europa.

Europas opdeling

USSR strammede nu grebet om Østeuropa, og alle lande her fik senest i 1948 kommunistiske regeringer. I Tyskland lukkede Sovjetunionen vejene til Vestberlin, og vestmagterne måtte forsyne byen via en luftbro. Denne blokade af Vestberlin strakte sig fra april 1948 til maj 1949.



MISSION KOLD KRIG

Den kolde krig medførte desuden NATOs oprettelse den 4. april 1949. NATO var et samarbejde mellem USA, Canada og 12 europæiske lande, herunder Danmark. NATO var reelt rettet mod Sovjetunionen. Som reaktion på NATO, oprettede Sovjetunionen Warszawapagten i 1955. Dermed var opdelingen også blevet militær. De to blokke stod nu overfor hinanden, og frykten for en varm krig blev skærpet.

Introduktion til Cubakrisen

Cubakrisen var den kolde krigs mest alvorlige konfrontation mellem de to supermagter USA og Sovjetunionen. Krisen var på nippet til at kaste verden ud i en atomkrig.

Vi var på tærsklen af en atomkatastrofe - og vi taler ikke om dage eller timer, men om minutter.

Hvad var Cubakrisen?

Krisen opstod, da amerikanerne opdagede, at Sovjetunionen i hemmelighed var i fuld gang med at opstille atombevæbnede raketter på Cuba - kun 140 km fra den amerikanske kyst. Opdagelsen skete ved en analyse af de fotografier, som et amerikansk spionfly havde taget den 14. oktober 1962 under en flyvning over Cuba. Opstillingen blev foretaget på trods af, at den sovjetiske ministerpræsident Nikita Khrusjtjov havde lovet præsident Kennedy, at Sovjetunionen ikke ville forsyne Cuba med angrebsvåben. Amerikanerne opfattede raketterne som en uacceptabel sikkerhedsrisiko, og de var fast besluttet på at få raketterne fjernet - om nødvendigt, med magt.

Hvem traf beslutningerne?

Den 16. oktober 1962 nedsatte præsident Kennedy et sikkerhedsråd, der skulle træffe bestemmelser om, hvordan USA skulle reagere på krisen.

Hvorfor blev raketterne opstillet?

Spørgsmålet om, hvorfor Sovjetunionen besluttede sig til at opstille atomraketter på Cuba, optog naturligvis deltagerne i det nationale sikkerhedsråd i Washington. Her nåede man frem til fem alternative hypoteser:

1. Raketterne kunne bruges i en eventuel fremtidig byttehandel, fx med de amerikanske raketter i Tyrkiet.
2. Raketterne på Cuba skulle bortlede verdens opmærksomhed fra Berlin. Hvis USA angreb Cuba, ville dette splitte NATO, og stemningen i Latinamerika ville år frem være uforsonlig anti-amerikansk. Angrebet ville over for Sovjetunionen og Kina demonstrere amerikanernes aggressive politik, og mens den amerikanske regering måtte koncentrere sig om en negativ opinion hjemme og ude i verden, ville Sovjetunionen få fred til at stramme grebet om Berlin.
3. Raketterne skulle sikre, at USA efter Svinebugtsaffæren ikke igen forsøgte at invadere Cuba.
4. Raketterne skulle skræmme USA fra at reagere, og derved demonstrere USA's manglende troværdighed ved ikke at leve op til løfter over for andre lande i verden.
5. Raketterne skulle på en billig måde styrke Sovjetunionens atomslagkraft. Ved at placere kortrækkende atomraketter på Cuba, ville Sovjetunionen kunne bøde på det forhold, at man, hvad angik langtrækkende raketter, var håbløst bagefter amerikanerne.



MISSION KOLD KRIG

Hvilke alternativer havde man?

I sikkerhedsrådet var der stort set enighed om, at USA var nødt til at reagere på den opbygning af sovjetiske atomraketter, som var i gang på Cuba. Man var enige om, at man ikke blot kunne optage forhandlingen med modparten.

Efter erfaringerne fra Svinebugten stod det også klart, at et luftangreb med efterfølgende invasion af Cuba heller ikke var en brugbar fremgangsmåde - selv om nogle af de militære rådgivere gik ind for denne løsning. Som sikkerhedsrådet opfattede situationen, havde USA reelt kun to muligheder:

Enten kunne man bombe ramperne, eller også kunne man indføre en blokade af Cuba, og således sikre sig, at anlæggene ikke blev fuldført og forsynet med raketter. Efter drøftelser i rådet, valgte man den sidste mulighed.

Hvordan reagerede USA?

Efter nøje overvejelser i det nationale sikkerhedsråd traf præsident Kennedy den beslutning, at USA skulle udsætte Cuba for en flådeblokade, der skulle sikre, at der ikke nåede flere forsyninger frem til øen. Man vidste, at der var adskillige sovjetiske skibe på vej til Cuba. Disse ville man standse, og hvis de medbragte raketter eller dele til raketopstilling, ville de blive afvist med magt.

Det viste sig, at Sovjetunionen holdt de ømtålelige skibe tilbage. Ingen af de skibe, som den amerikanske flåde stoppede indeholdt krigsmateriel, og de fik lov til at fortsætte.

Hvad var det mest kritiske tidspunkt?

Krisens mest højspændte tidspunkt var den 27. oktober, da et amerikansk spionfly blev skudt ned over Cuba, og piloten blev dræbt. Det viste sig senere, at dette ikke var sket efter ordre fra Kreml, men episoden var meget tæt på at udløse et amerikansk gengældelsesangreb, hvilket kunne have bragt krisen helt ud af kontrol.

Hvordan blev Cubakrisen løst?

Dybest set ønskede ingen af de to statsledere en atomkrig, men problemet var at få afsluttet krisen uden tab af prestige. Under krisen sendte Khrusjtjov to breve til Kennedy. I det første erklærede han sig rede til at fjerne raketterne, hvis USA ville love ikke at angribe Cuba. I det andet var tonen skærpet, og Khrusjtjov krævede nu også de amerikanske raketter i Tyrkiet fjernet. Kennedy valgte at se bort fra det andet brev. Han svarede, at USA var villig til at give det ønskede løfte. Samtidig fik Khrusjtjov ad diplomatisk vej at vide, at raketterne i Tyrkiet ikke ville komme til at stå i vejen. De ville senere blive fjernet.

I virkeligheden var de amerikanske raketter i Tyrkiet forældede, og USA havde allerede inden krisen besluttet, at de skulle fjernes. Nu blev de blot stående lidt længere, end planen var. Hermed var krisen løst, og verden kunne ånde lettet op.

Hvad medførte Cubakrisen?

Den umiddelbare lære af Cubakrisen var, at de to supermagter i fremtiden måtte søge at undgå, at udviklingen pludselig løb løbsk. Man var enige i, at en relativ banal hændelse i fremtiden ikke måtte kunne udløse en atomkrig. Dette førte umiddelbart til oprettelsen af den såkaldte varme linje mellem Kreml og Det Hvide hus. Forbindelsen bestod af en fjernskriverforbindelse, der hurtigt kunne bringe de to statsledere i kontakt med hinanden.



MISSION KOLD KRIG

Afslutningen

Afslutningen af Cubakrisen medførte et vist tøjbrud mellem de to supermagter, bestemt af et godt forhold mellem de to statsledere Kennedy og Khrusjtjov. Dette tøjbrud varede dog ikke længe, og snart blev den kolde krig igen optrappet. Det skyldtes, at de to hovedpersoner forsvandt fra den politiske scene. Allerede i november 1963 blev præsident Kennedy myrdet, og i oktober 1964 blev Khrusjtjov afsat.

Symbolet på den kolde krigs afslutning er Berlinmurens fald i november 1989. Endvidere betød Sovjetunionens fald i 1991, en endegyldig afslutning af krigen.

Gorbatjov og Reagan

En af grundene til Den kolde krigs afslutning er Mikhail Gorbatjov. Han blev leder af Sovjetunionen i 1985. Landet havde det da rigtig skidt: Økonomien var brudt sammen.

Gorbatjov gennemførte derfor to reformer: glasnost, ("politisk åbenhed") og perestrojka ("økonomiske reformer").

I USA gik det heller ikke godt: Økonomien var stram, og præsident Ronald Reagan førte en aggressiv linje overfor "Det onde imperium", som han kaldte Sovjetunionen, og øgede våbenkapløbet.

Der blev dog forhandlet, hvilket førte til en historisk nedrustningsaftale i 1987. I årene efter blev denne efterfulgt af flere nedrustningsaftaler, hvor der blev indført begrænsninger i de to landenes militær.

Udviklingen i Østeuropa

Afslutningen på den kolde krig skete dog for alvor i Østeuropa. De kommunistiske styre havde mødt modstand fra befolkningerne flere gange, f.eks. i Prag i 1968. Hver gang var der dog blevet slået hårdt ned på oprørerne med støtte fra Sovjetunionen - de østeuropæiske lande var vigtige allierede mod NATO.

Gorbatjov så dog efterhånden de østeuropæiske lande som en stor økonomisk belastning, og en begrænset fordel. Derfor var der ikke den samme iver for at bevare dem under Sovjetunionens kontrol. Den nye åbenhed, glasnost, gjorde det muligt at udtrykke sin utilfredshed. I 1989 faldt staterne derfor en efter en - som regel fredeligt.

Kun i Rumænien nægtede præsident Ceausescu at overgive sig, og her endte det med kampe og præsidentens henrettelse. I 1991 blev det for meget for de gamle magthavere, der forsøgte at gennemføre et kup mod Gorbatjov. Kuppet mislykkedes bl.a. fordi Boris Jeltsin, som var blevet valgt til præsident for Rusland (som var en del af Sovjetunionen), havde held til at få befolkningen til at demonstrere mod kupmagerne. Dermed faldt Sovjetunionen fra hinanden, og således forsvandt den ene supermagt og part i den kolde krig. Den kolde krig var derfor definitivt slut.

Kilder: Emu.dk, Faktalink.dk (af bibliotekar Richard Juhre, 2002.) og lex.dk – Danmarks Nationalleksikon



MISSION KOLD KRIG

Tidslinje

Den kolde krigs begivenheder, alliancer og stedfortræderkrige i overblik:

5. marts 1946	Winston Churchill holdt sin "jernetæppetale"
12. marts 1947	Trumandoktrinen erklæredes
1948 – 1952	Marshallplanen udmøntedes
1948	De sidste østeuropæiske lande fik sine kommunistiske regeringer
April 1948 – maj 1949	Luftbroen til Vestberlin var aktiv
4. april 1949	NATO oprettedes af 14 lande nordatlantiske og vesteuropæiske lande, herunder Danmark
5. maj 1949	Bundesrepublik Deutschland (BRD), bedre kendt som Vesttyskland, etableredes
1950 – 1953	Koreakrigen
1955	Vesttyskland optoges i NATO og Warszawapagten oprettedes
2. januar 1959	Fidel Castro blev kommunistisk leder af Cuba
15. august 1961	Berlinmuren opførtes og deler Berlin op i to dele
14. – 28. oktober 1962	Cubakrisen
1965 – 1975	Vietnamkrigen
9. november 1989	Berlinmuren faldt
1991	Sovjetunionen opløstes



MISSION KOLD KRIG

UNDERVISNINGSMATERIALER

Praktiske forberedelser

Forud for besøget, bedes klassen være inddelt i undervisningsforløbets seks grupper, som er anvist under punkt to. Eleverne kan med fordel have læst deres respektive rollebeskrivelser forud for besøget. Rollebeskrivelserne findes i bookingbekræftelsen, som er sendt til den mail som blev oplyst ved booking. Dertil kan grupperne benyttes i det følgende arbejde med før- og efteropgaverne.

Føropgaver

1. Introduktionsfilm

Som en del af optakten til forløbet, kan I se denne film. Filmen varer ca. 4 minutter og handler om den kolde krig, og den opgave I bliver stillet i Ejbybunkeren.

Se filmen på YouTube her

2. Inddeling i grupper

Forud for besøget bedes klassen være inddelt i undervisningsforløbets seks grupper:

- | | |
|-----------------------------|--------------------|
| • Sovjetunionens folk | • USA's folk |
| • Sovjetunionens militær | • USA's militær |
| • Sovjetunionens politikere | • USA's politikere |

11

Læs de respektive rollebeskrivelser.

3. Gruppearbejde med spørgsmål til den kolde krig

Det bipolare verdenskort

Kig på "Det bipolare verdenskort" på næste side eller find et lignende kort på internettet.

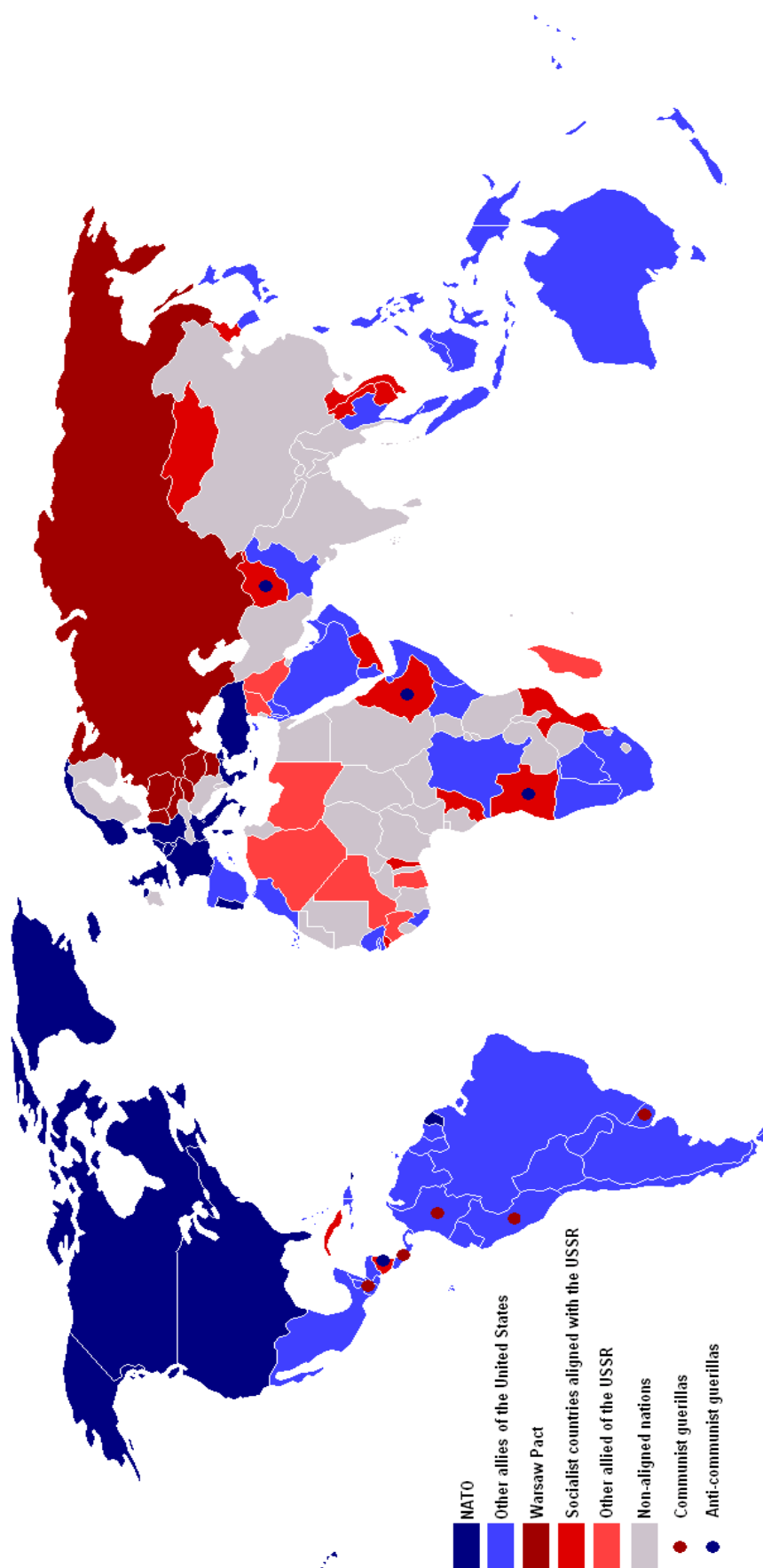
- Hvordan adskiller dette kort sig fra verdenskort i dag?
- Hvad viser kortet?

Variation:

Hvis kortet er for svært at afkode for eleverne, kan de evt. nøjes med at gøre rede for USA, Rusland, Danmark, Cuba og Tyskland. Eller forsøge at finde andre på kort på nettet.



MISSION KOLD KRIG



12



MISSION KOLD KRIG

Ideologier

Den kolde krig betegner tidsperioden fra 1946 til 1991, altså fra Anden Verdenskrigs afslutning til Sovjetunionens sammenbrud. Den kolde krig handlede om ideologi, og selvfølgelig magt.

Under den kolde krig var verdens lande, groft sagt, delt i to ideologier: Sovjetunionen, Kina og nogle mindre stater var inspireret af kommunisme eller socialisme, mens USA og Vesteuropa troede på liberalisme i forskellig grad. Ideologi beskriver en holdning til, hvordan fordelingen af magten i et samfund bør være.

- Undersøg hvad ordene/begreberne socialisme og liberalisme betyder
- Find fem ord der kan hjælpe dig med at forstå og forklare.

Atomvåbenkapløbet

Den Kolde Krig handlede om, hvem der havde mest magt i verdenen: Øst (Sovjetunionen og deres allierede) eller Vest (USA og deres allierede). En måde at holde hinanden i skak på, var via atomvåbenkapløbet.

- Fortæl med dine egne ord, hvad atomvåbenkapløbet var
- Ved du hvor, der var opstillet raketter?

Cubas strategiske placering

Cuba er et selvstændigt land, der ligger lige ud for USA's østkyst. I 1959 blev det et socialistisk land. Cuba var allierede med Sovjetunionen.

- Hvorfor tror du, at Sovjet opstillede missiler på Cuba?
- Hvad ville de opnå?
- Tror du, at der var en reel mulighed for, at de ville affyre missilerne?
 - Hvis ja, hvorfor?
 - Hvis nej, hvorfor ikke?

13

Jerntæppetalen

Winston Churchill er citeret for at kalde den fysiske deling af Europa for Jerntæppet. Han holdt i 1946 "Jerntæppetalen".

- Hvorfor kaldte han delingen Jerntæppet?

Berlinmuren

I 1961 blev der bygget en mur igennem Berlin.

- Hvem byggede muren og hvorfor?

Demokrati som styreform

Når vi taler om opløsningen af Østblokken, taler vi meget om, at der er blevet indført demokrati i de lande, der før var underlagt kommunismen.

- Find fem ord der kan hjælpe dig med at forstå og forklare begrebet demokrati.
- Kan der være forskel på demokrati? Hvorfor?

"Hvis krigen kommer" - Danmark under Den kolde krig

Læs side 14-17 i folderen "Hvis krigen kommer", som blev udsendt af Statsministeriet til alle danske husstande et lille år før Cubakrisen i januar 1962.

Forestil dig, at du i januar 1962 har samme alder, som du har nu.

- Hvordan vil du reagere, når du har læst side 14-17 i folderen?



MISSION KOLD KRIG

- Ville du føle dig sikker, når du nu har fået anvisninger på, hvordan du og din familie skal indrette sig?
 - Hvis ja, hvorfor?
 - Hvis nej, hvorfor ikke?

Da folderen blev udsendt i januar 1962, blev den ikke læst af mange. Men under Cubakrisen blev Vestens befolkning for første gang rigtig klar over, at atomvåben var et våben, der kunne blive brugt.

- Hvorfor tror du, at der ikke var mange, som læste pjecen?

4. Se film

I kan se filmen 'Thirteen Days' fra år 2000, som handler om de 13 nervepirrende dage i oktober 1962, hvor verden var tæt på en atomkrig.

Efteropgaver

1. Refleksionsøvelse

Nedenstående er en række forslag til spørgsmål og påstande, man kan bruge til at sætte en diskussion op i klassen, der efterbehandler rollespillet Mission Kold Krig, i forlængelse af afrundingen i bunkeren.

- Undren og spørgsmål
 - Hvad har I oplevet? Hvordan oplevede I uretfærdighed og frygt? Hvad har I undret jer over? Hvad var sjovest? Sværest? Nemmest? Hvordan gik det med jeres forhandlinger? Hvordan føles det at blive snydt? Hvad gjorde I ved det? Hvordan oplevede I uretfærdigheden? Har noget overrasket jer?
- Sammenspillet mellem frygt og fornuft i atomoprustning
 - Hvad er frygt? Hvad er tillid og fornuft? Hvor kender I ellers disse følelser fra?
 - Frygt fordrer oprustning, mens fornuft og forhandling fordrer nedrustning. Ingen af parterne ønskede en atomkrig, så hvorfor kom de alligevel så tæt på?
- Hvem har vundet?
 - Tal med eleverne om, at det er deres bedrift, at verden er overlevet eller plaget af atomkrig
 - Pointen er, at eleverne har en betydning og et ansvar for historiens udvikling.
 - Er de enkelte historiske personer, strukturer (eller måske skæbnen?) som skaber historien?
- Fakta vs. fiktion og kontrafaktisk historie
 - Under Cubakrisen forhandlede de virkeligt - med frygt for atomkrig
 - Hvad gjorde, at I valgte som I gjorde?
 - Hvad ville I have gjort anderledes, hvis I kunne spille spillet igen?
 - Husk, at virkeligheden ikke er et spil
- Hvem var "de onde"?
 - Tal om fjendebilleder, og at alt afhænger af øjnene, der ser.
- Sort/hvide fremstillinger af mennesker
 - Kan man skære en hel befolkningsgruppe over én kam? Har alle ment og følt det samme? Hvad er det for nogle billeder vi får i dag af, hvordan mennesker levede i hhv. USA og Sovjet? Hvem er det, der tegner det billede? (afsender, kildekritik, vinderen skriver historien).
- Hvilke perspektiver kan I sætte på nutidens begivenheder?



MISSION KOLD KRIG

2. Gruppearbejde med spørgsmål til Trumandoktrinen

Trumandoktrinen

Fra 1945 var Østeuropa under sovjetisk kontrol, og de østeuropæiske stater fik påtvunget kommunistiske etpartisystemer efter sovjetisk model. Det fik den amerikanske præsident Truman til at sige i den amerikanske kongres, at:

"I dette øjeblik i verdenshistorien må næsten hver eneste nation vælge mellem alternative livsformer. Valget er alt for ofte ikke frit. Den ene livsform bygger på flertallets vilje og er kendetegnet ved frie institutioner, en repræsentativ regering, frie valg, garantier for individuel frihed, ytrings- og religionsfrihed og frihed for politisk pres.

Det andet system er baseret på et mindretals vilje, som med magt påtvinges flertallet. Det sætter sin lid til terror og undertrykkelse, en kontrolleret presse og radio, valgsvindel og undertrykkelse af personlig frihed.

Jeg mener, at USAs politik må være at støtte frie folk, som yder modstand mod forsøg på undertrykkelse fra bevæbnede mindretal eller gennem pres udefra.

Jeg mener, vi må hjælpe frie folk til at forme deres egen skæbne på deres egen måde.

Jeg mener, at vores hjælp først og fremmest skal være økonomisk og finansiel bistand, som er vigtig for økonomisk stabilitet og ordnede politiske forhold."

Kilde: Bryld og Haue, Kilder til Den Nye Verden, 1997, s. 18-21

Arbejdsspørgsmål

- Hvilke styreformer hentyder Truman til?
 - Find de ord i teksten, som Truman bruger til at beskrive den ideologi han selv tilhører, og den Sovjet tilhører.
- Hvordan beskriver Truman sine modstandere?
 - Find eksempler i teksten eller se hele talen på nettet
- Hvordan fremstiller han verdenssituationen?
- Ud fra den viden du har nu, skal du beskrive hvad der kendetegner henholdsvis liberalisme og socialisme.
- Truman holdt talen til den amerikanske kongres.
 - Hvem er talen også til?
 - Og hvad er formålet med talen?
- Hvad betød Trumandoktrinen, og hvilken indvirkning havde den på tiden efter Cubakrisen? Kan du nævne et eller flere lande, hvor USA efterfølgende har blandet sig?

Du kan evt. hente hjælp her

<http://www.langelandsfortet.dk>

<https://faktalink.dk/titelliste/cubakrisen>

http://denstoredanske.dk/Geografi_og_historie/USA_og_Nordamerika/USA_efter_1945/Trumandoktrinen

<https://faktalink.dk/titelliste/vietnamkrigen>

Ind i historien 3, s. 151. C. Buttenschøn og O. Ries. Alinea

Det historiske overblik, J. A. Poulsen. Gyldendal
Politikens Verdenshistorie, J. Skovmand. Politiken
Gads Historiske Leksikon. Gads forlag



MISSION KOLD KRIG

3. Arbejde med en sang om spionage

Sascha Anderson – stikker i Stasis tjeneste

En sjældnen moralsk overmagt
Vær dog på vagt
Hvordan kan du vide dig sikker
Fornemmer du det, der stikker*

Under cover-skribent*
Poetisk dissident*
Der sku' ikke mere til
Før han valgte et dobbeltspil

Hvad tænkte han på,
at han sku nå
Hvor tænkte han på
at det sku gå
Hvem tænkte han på,

Hvad ville der ske,
hvis alle ku' se
hvad ville bestå
af det man forudså

Sandhedens time
Kan forstyrres af et regime
Djævel, hvor ta'r du mig hen?
Jeg kan ikke mere holde igen

En helt kompetent*
Dobbeltagent
Måske sker det igen
Ville han være din ven

Hvad tænkte han på,
at han sku nå
Hvor tænkte han på,
at det sku gå
Hvem tænkte han på,

Hvad ville der ske,
hvis alle ku' se
hvad ville bestå
af det man forudså

Meningen er fri
Der er stadig langt til Stasi*
Men hvem kan du stole på
Når der ikke er mere ilt at få

Hvad tænkte han på,
at han sku nå
Hvorhen tænkte han på
at det sku gå
Hvem tænkte han på,

Hvad ville der ske,
hvis alle ku' se
hvad ville bestå
af det man forudså

Hvad tænkte han på
når han sku gå
hvad venter de på ikke at nå
hvad venter de på

Hvad ville de få
hvis de kunne forstå
hvad ville de nå
som de ikke forudså

** Stikker = en person, der afslører
folks hemmeligheder, og får penge
af politiet for det*

**Skribent = forfatter*

**Dissident = politisk flygtning*

**Kompetent = dygtig*

**Stasi = det hemmelige politi, der
anholdt mange borgere i
Østtyskland*

16

Sasha Andersson boede som ung i Østberlin, hvor han var kunstner. Her skrev og sagde han mange kritiske ting om den sovjetiske regering. Derfor var han populær i Vesten, og senere stak han også af til friheden i Vestberlin. Sasha Andersson havde mange venner, der også var kritiske overfor det politiske styre i deres land. Alle hans venner stolede på ham. Men Sascha Andersson var også spion for Stasi, det hemmelige østtyske politi og en af de bedste stikkere, Stasi nogensinde havde haft. Derfor fortalte han politiet, når hans venner sagde kritiske ting om Sovjetunionen. Det var forbudt at sige noget negativt, så vennerne blev anholdt og kom i fængsel.

Arbejdsspørgsmål

- Hvad vil det sige at have ytringsfrihed? Undersøg hvad ordet betyder.
- Forestil dig, at du og dine forældre måske blev overvåget af din bedste vens forældre, fordi de var spioner? Hvordan ville du føle?
- Forestil dig at din bedste vens far meldte din mor til politiet, fordi hun sagde, at politikerne er dumme? Hvad ville du gøre?
- Hvad ville du gøre, hvis du ikke kunne stole på nogen, heller ikke din allerbedste ven?
- Hvordan ville du føle, hvis du kun måtte have dine tanker inde i hovedet, fordi det ville være farligt at sige dem til andre?



MISSION KOLD KRIG

- Hvordan ville du have det, hvis du ikke kunne vide, om der var nogen der lyttede med, når du talte i telefon med dine venner?
- Sangen fortæller om en hemmelig spion: "Måske sker det igen. Ville han være din ven?" Tror du, det kan ske igen for dig og en ven?

4. Dilemmaspil om Cubakrisen

Præsident Kennedys dilemma: Hvad skal der gøres?

Et dilemmaspil af Jens Flemming Pietras

Baggrund:

USA opdagede via spionoverflyvninger over Cuba i oktober 1962, at Sovjetunionen var ved at opstille atomraketter her, der kunne ramme mål i USA. USA opfattede dette som en umiddelbar militær trussel, og som en sovjetisk provokation.

Spillet handler om valget mellem de seks muligheder, den amerikanske præsident J.F. Kennedy og hans sikkerhedsrådgivere opstillede, som mulige modsvar på Sovjetunionens aggressive handling.

I tretten døgn og under stigende pres arbejdede krisestaben med alle tænkelige løsninger, før en enkelt blev valgt af Kennedy, og som blev meddelt verden i en tv-tale d. 22. oktober.

Krisestaben opstillede følgende 6 reaktioner – forslag:

- 1) Intet at foretage sig
- 2) At løse krisen ad diplomatisk vej – altså forhandle med Sovjetunionen
- 3) Hemmeligt at forhandle med Fidel Castro – Cubas leder - og overbevise ham om, at Sovjetunionen sikkert ville svigte ham, når krisen spidsede til
- 4) At oprette en blokade af Cuba, så alle veje til og fra øen blev umuliggjort
- 5) At foretage et luftangreb, og bombe de russiske raketter og andre militære mål
- 6) At invadere Cuba, og fjerne Fidel Castro og raketterne med magt

Der var fortalere for alle 6 scenarier. Den afgørende stemme havde præsident Kennedy.

Kennedy var først indstillet på et luftangreb, men ændrede undervejs opfattelse. Værnscheferne var for et væbnet angreb. Præsident Kennedys bror, Robert Kennedy, var imod og ønskede en anden løsning.

Spillet:

Fordel eleverne på holdet, så alle 6 synspunkter repræsenteres. Vælg en, som skal være J.F. Kennedy. Lad hver gruppe formulere argumenter for og imod den reaktion, som gruppen er blevet tildelt.

Alle grupper mødes nu til krisemøde i Det Hvide Hus for at finde en løsning. Alle argumenterer for og imod deres position. Der vælges en ordstyrer - fx læreren. Holdet argumenterer for og imod, og skal ende med en indstilling til præsidenten, som han kan vælge at følge, eller selv vælge en anden løsning.

Præsidenten vælger afslutningsvis en løsning, og beder holdet om argumenter for denne løsning.

I virkelighedens verden var de amerikanske beslutningstagere uenige om, hvordan der burde handles.

Præsidenten var først for luftangreb, men valgte blokadeløsningen. Han forbeholdt sig dog retten til at iværksætte et luftangreb, hvis ikke blokadeløsningen havde den tilsigtede virkning.

Spilletets sigte er:

- at vise, at verdenspolitiske beslutninger ofte ikke tages i enighed, og at der ligger menneskelige kalkulerede valg bag disse.

God fornøjelse!

